

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות הורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ם

ויקרא (תשכ"ג)

הפסוק

ישעיה מ"ג כ"א מ"ד כ"ג

א. שאלה כללית

השורה:

ירמיהו ו' כ'
למה זה לי לבונה משבא תבוא
וקנה חסוב מארץ מרחק
עולותיכם לא לרצון
וזבחיכם לא ערבו לי.

ישעיה מ"ג כ"ג כ"ד
כ"ג לא העבדתיו במנחה
ולא הוצעתיו בלבונה
כ"ד לא קנית לי בכסף קנה
והלב זבחיך לא הרויתני

- קלאכי ת'
פס' ז': מגישים על מזבחי לחם מגואל ואמרתם במה גאלנוך? באמרתם שולחן ה' נבזה הוא.
פס' ח': וכי תגישון עור לזבוח אין רע, וכי תגישו פסח וחולה, אין רע? תקריבתו
בא לפתחך, הירצך? או הישא פניך? אמר ה' צבאות.
פס' י': מי גם בכם ויסגר דלתים, ולא תאירו מזבחי חנם, אין לי חפץ בכם, אמר
ה' צבאות ומנחה לא ארצה מידכם.
1. הסבר מה הדמיון ומה השוני בין שלושת המקומות האלה.
2. כיצד הישב את הסתירה שבין תחילת פ' כ"ד בישיעה ובין תחילת
פ' כ' בירמיהו?

אא ב. שאלות סבבת

- אא 1. השוה בחלוקת פסוקי הפסוקים את שלוש התפישות הבאות:
שמעון ברסן בפרושו לישעיהו "אור בהיר" ווילנא תרס"ד
חלק ראשון מ"ג כ"ב-כ"ח
חלק שני מ"ג כ"ג-מ"ד
צבואה חדשה מ"ד ו-כ"ג
פ.צ. סגל גביאים אחרונים (מהדורה ספרותית):
חלק ראשון מ"ג כ"ב-כ"ח
חלק שני מ"ד א-ה
ענין חדש מ"ד ו-כ"ח
אברבנאל מ"ג כ"ב-מ"ה ד
מ"ד ו - מ"ד כ
התוכל להסביר מהו טעמו וביסוקו של כל אחד מן הפרשנים?
איזה מן החלוקות נראית לך?
אא 2. לפי דעת שלושת הפרשנים דלעיל שייך הפסוק הראשון של הפסוק
לענין הקודם. (וכן דעת אבן כספי "אדני כסף" ד"ה עם זו יצאתי
לך; דבק עם מה שקדם).
התוכל להסביר מה חניצ את מסדרי החפירות לפתח את הפסוק
בפסוק כ"ע ולא בפסוק כ"ב?
ג. כ"ב ולא אותי קראת יעקב כי יצעת בי ישראל
כ"ג לא הבאת לי שם עולותיך וזבחיך לא כבדתני.
רמב"ם ד"ה ולא אותי קראת: הטעם כי זאת הטובה שאעשה עם עמי איננה חיוב, כי
אפילו ישראל בבבל לא בקשוני.
ד"ה כי יצעת: אפילו לא קראת אותי עד שתיגע בשבילי
ד"ה לא הבאת לי: עולותיך בבבל.

אברבנאל ולא אותי קראת: עתה יבאר הנביא שהגאולה והישועה הזאת לא יזכר אליה ישראל
בזכותם, כי הם לא קדמו פני בוראם כראוי, אבל יעשה אותם ה' ית' למען שמו
לבלתי היות מחולל בגויים וכדי שבני אדם יכירו וידעו, כי יש אלוקים שופטים
בארץ, יעשה ה' החשועה והתחתיה אשר זכר וזתו אומרו: "ולא אותי קראת יעקב"
ר"ל: לא למענכם אני עושה בית ישראל, ולא בעבור מעשיכם הטובים, כי אפילו
בעת צרותיך לא קראת אותי ולא התפללת אלי.

ואמנם אמרו "כי יבעת בי ישראל" פרשו בו המפרשים: כל שכן שלא יבעת בי ישראל, וינתר נכון לפרשו מלשון "דילמא", שם יבעת בי ישראל בהיותך בארץ? באמת אינו כן, כי אתה לא הבאת לי שם עולותיך וגו'.

וכיוצא בזה פרש רבנו שלמה, אלא שפירש "כי" בניהותא, מלשון "אשר", יאמר: ולא אותי קראת יעקב בפנותך אחרי העבודה זרה שבעת סתר מעבודתי, לא הבאת לי שם עולותיך כי אם לעבודה זרה והעולות הם התמידים בבקר ובערב והזבחים הם השלמים, וגם בדברים לא כבדתני.

וכבר היה זה בזמן אחז שסגר דתלות בית ה' ויעש מזבחות בכל פינה בירושלים ובכל ערי יהודה לזבח ולקטר לאלוהים אחרים.

או יהיה פירושו "וזבחיך לא כבדתני" - וזבחיך ויחסר חבי"ת בכתוב.

וכבר התורה הטלח חזקיה בנו על זה (דברי הימים ב' כ"ט) "כי סעלו אבולתינו ויסבו פניהם ממסכן ה' ויחנו עורף, גם סגרו דלתות האולם ויכבו את הנרות והקטורת לא הקטירו ועולה לא העלו בקדש לאלוקי ישראל".

שד"ל ד"ה ולא אותי קראת: עכשיו מדבר עם העולים מן הגולה ומוכיחים, כי אע"פ שגאלם לא נאמנו לו, כי לקחו נשים נכריות ולא העמידו העבודה על סכונה בבית המקדש, כי ראינו כי נחמיה (י) הוצרך להביא את העם בשבועה ללכת בתורה משה ולחשפיק מעות לצורך העבודה ולתת התרומות והמעשרות והזבחות והבכורות. והמפרשים פרשו על עבודה זרה שעבדו קודם החורבן או בימי אחז; אמנם אין כאן שום רמז על עבודה אלילים.

1. איך מתפרשת על פי דברי הנ"ל ה"ו"ו של "ולא אותי קראת"?

2. מה היחס בין שני חלקי פסוק כ"ב לפי שני הפרושים המוזכרים באברבנאל, ומהי חולשת הפרוש השני?

3. מה ההבדל בין שלושת הפרשנים בפרש פסוק כ"ג?

4. מה ההבדל בין שני פירושי אברבנאל לפ' כ"ג, העתק אומן פסוקים וסמנו בסימני פסוק בהתאם לכל אחד מהפירושים.

5. שד"ל דוחה בסוף דבריו את דברי רש"י ("אמנם אין כאן שום רמז על עבודה זרה"). התוכל לסצוא בלשון הכתוב סעד לדברי רש"י?

6. מה רצה אברבנאל להוכיח בעזרת הפסוקים מדברי הימים ומה רצה שד"ל להוכיח בעזרת הפסוקים שנחמיה?

ד. שאלות סגנון

פסוקים כ"ג - כ"ד

1. בעצמיו מוצא בפסוקים אלה צורת לשון נופל על לשון. היכן?

2. קניג מוצא בפסוקים אלה ביטויי אירוצית. היכן?

ה. כ"ג: וזבחיך לא כבדתני

לפי דעת ר' דוד ילין חקרי מקרא (חלק ב': ישעיהו) :

...כל המאמר הוא על דרך (ישעיה א' ג'): "ידע שור קונתו וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע, עמי לא התבונן".

א. הסבר מהו הקשר ובמה פסוקנו הם "על דרך" הפסוק ההוא?

חשובות יש לשלוח לבחמט ליבוביץ, קרית משה, ירושלים